

LBRIS | We know
books
Monica Pillat

Somnul de taină

Postfață de Dan C. Mihăilescu

Spandugino

Cuprins

O lămurire	7
Jurnal nocturn	9
Orizontul oniric. Dialog cu Cristian Pătrășconiu.	99
Zidirea visului în vers	117
Intru în noapte	119
Ev	120
Febre	121
Ceas trecut	122
Adormire	124
Complicitate	125
Numai al meu	126
Ceva ca un năvod	127
Răsfârângeri	129
Fereastra	131
Ascunsul	132
Săvârșire	134
Călăuza	135
Te smulgi	136
Mama	137
Dintotdeauna	138
Miracol	139

În vis	140
Anamnesis	141
Acasă.	142
Care dintre noi doi?... ..	143
Ar trebui	144
Prin mine, în departe	145
Primejdii	146
Chiar dacă a plecat	148
De unde vii?	150
Lumina	151
Până mai ieri	152
Tăgadă.	153
Grădina Ghetsimani	154
Furișări în poveste	157
O revenire în pădurea adormită	159
Ochii închiși pe jumătate	165
Prietenul nevăzut	173
Postfață de Dan C. Mihăilescu	
Somnul care „luminează și adevărează”	183

9 septembrie 1965

Pe când mergeam singură pe un drum străjuit de arbori, la răsăritul soarelui, m-am simțit mângâiată. M-am întors, dar nu am văzut pe nimeni în jur, însă de pretutindeni mă înconjura o iubire infinită. Atunci m-am rugat să nu se întrupeze cumva în cineva.

6-7 octombrie 1971

M-am visat într-o veche cetate romană, putredă de aur, cu mese lungi de ospete, la care stăteau viii și morții. Din descompunerea mâncărilor din farfurii, din mirosul mățăsurilor grele, din ochii tulburi ai musafirilor, se simțea apropierea sfârșitului. În dughenele și prăvăliile cu dantele și veșminte strălucitoare, vânzătorii se mișcau printre schelele manechinelor. Oameni pe jumătate cadavre se vedeau de după draperii, în scaune-balansoare.

Războiul plutea în aer, îl așteptam cu toții și, cum stăteam la masă, am auzit de afară zăngănitul armelor. Un

războinic cu fața ca pergamentul s-a ridicat și ne-a spus tuturor să ne ascundem în subterane. Oaspeții au dispărut în valuri, până când am rămas singură în încăperea. Lângă mine, neclintit, stătea un câine negru. După un timp, a traversat sala și a ieșit pe ușa deschisă. Am mers după el și am ajuns într-o catacombă pustie. Am rămas acolo împreună, zile și nopți, ascultând prăbușirea zidurilor, vaietele celor căzuți sub dărâmături. Numai locul în care ne aflam a rămas nespulberat.

Într-un târziu, a pătruns înăuntru convoiul femeilor tăcute. M-am repezit la ele, fiindcă le cunoșteam, dar am strâns în brațe numai golul, căci erau doar umbrele celor de altădată. Când am pornit din nou prin sălile cetății, nu mai erau semne de viață nicăieri.

Mă uitam la câinele negru cu tristețe, la ochii lui de nefirească ardere. Se preschimba în Cel fără de Seamăn, iar în aer am început să prind glasuri imateriale, care șopteau: „E greu să te cununi cu gândurile tale”.

Noiembrie 1971

Plecam de acasă și tata¹ îmi încredința cheia de la ușă, pentru că, spunea el, aveam să mă întorc ultima înapoi. Afară era toamnă și nu aveam cu mine decât cheia și caietul. Am mers mult pe străzi felurite, până când m-au împresurat

¹ Romancierul și criticul literar Dinu Pillat (1921–1975).

numai arborii care, după o vreme, mi-au dezvelit privirii un zid vechi de cetate pe care era pictată învierea morților. Atunci am auzit din nevăzut vocea mamei¹, care mă întreba dacă printre cei înviați era înfățișat și părintele ei². Nu era. Zidul fusese ciuruit de gloanțe, iar un praf subțire cădea continuu de sus.

Deși rămăsesem în fața ruinei, eram, în același timp, într-o încăpere slab luminată, culcată în pat, vegheată de mai multe siluete în penumbră. Mi se apropia sfârșitul și parcă mă vedeam de sus, cu părul alb și fața trasă. Mă desprindeam treptat de cei din preajmă și de mine însămi, dar continuam să fiu legată de firul care mă ținea de trupul din ce în ce mai depărtat.

Eram și înăuntru, și în afară, unde mă izbeam de o nemărginire albastră care mă umplea de teamă. Simțeam cum mă răsfir, împrăștiindu-mă în ceruri, deasupra unor spații verzi, difuze, care ar fi putut fi pământurile lăsate în urmă. Mi-era frică, frică de acea imensitate, însă bănuiam pe aproape raiul, ca pe o neliniște și mai tare, iar iadul era însăși spaima ieșirii din trupul uitat în patul de jos, înconjurat de chipurile nedeslușite. Și totuși, pe când stăteam să mă desfac în larg, m-a fulgerat nebu-nește bucuria.

¹ Istoricul de artă și memorialista Cornelia Pillat (1921–2005).

² Gheorghe Ene Filipescu (1884–1952), bunicul meu matern, decedat în închisoarea de la Târgu-Ocna.

29-30 august 1975

Mergeam pe drum cu bunicul meu poet¹ și un glas pe-aproape îmi spunea:

— Tu nu l-ai cunoscut niciodată.

— Ba da, răspundeam, de multe ori ne plimbăm împreună, ca acum.

Iar chipul lui Buni² plutea tăcut, cuprinzându-ne pe amândoi în melancolia ochilor ei însingurați.

Noiembrie 1975

Mi-a apărut în somn tata-mare³, mort de mult în închisoare. Eram afară, la o masă goală, cu străini adunați de jur împrejur. Plângeam deznădăjduită, cu capul în mâini.

— De ce jalești pe cineva pe care nici măcar nu l-ai apucat? m-a întreat un ins din apropiere.

— Lăsați-o să mă plângă, noi ne cunoaștem din vis, a spus tata-mare îngândurat.

7-8 decembrie 1975

Se făcea că, după înmormântarea tatei⁴, veniseră acasă la mama toți prietenii lui, să o aline. Dar eu stăteam în camera alăturată cu el. Era luminat de un zâmbet aparte.

¹ Poetul Ion Pillat (1891-1945).

² Pictorița Maria Pillat-Brateș, născută Procopie-Dumitrescu (1892-1975).

³ Gheorghe Ene Filipescu.

⁴ În mormântarea tatei a avut loc în 7 decembrie 1975.

La un moment dat, am deschis ușa și le-am arătat:

— Tata nu a murit, este aici cu mine.

Iar ei păseau înăuntru și încăperea li se părea goală. Numai eu îl vedeam, stând acolo pe scaun și uitându-se tăcut la cei din jur.

11-12 decembrie 1975

Căutând în primul sertar al mobilei de la capătul patului în care se stinsese tata, am găsit, așezate deasupra rufelor, patru fotografii în alb și negru. În prima, pe care o luam apoi cu mine, era chipul lui întipărit pe un giulgiu, dar în ochii lui se deslușea o lumină de dincolo de bucurie și tristețe. În a doua fotografie, întors pe jumătate, tata voia parcă să ne spună ceva și profilul lui se proiecta pe cerul tainic. În a treia, se înfățișa gol până la brâu, în mijlocul unui lac limpede, iar în jurul lui zburau păsări albe și vedeam plante de apă îmbrățișându-l. În a patra fotografie, capul lui începea să-și piardă conturul, contopindu-se cu copacii și cu șesurile unui loc nedefinit.

4-5 ianuarie 1976

Mergeam printr-o pădure nesfârșită și vedeam ici-colo, printre copaci, câte un om căzând în iarbă pentru totdeauna, iar spaima fiecăruia de dinaintea stingerii se apropia pe furiș de mine. Atunci, deodată, trunchiurile și șuvoaiele apelor

care se zăreau în departele pădurii se transformară, sub ochii mei, în țevile unei orgi uriașe prin care trecea vântul ca o muzică. Iar în locul celor care zăcuseră fără suflare, pe jos, se iviră cele cincisprezece personaje din *Corabia timpului*¹ și glasurile lor alergau spre mine strigând: „Suntem aici! Moartea nu există!”

20–21 ianuarie 1976

— Cum poți să ții minte și cum te încumeți să-ți explici visele? mă întreba un prieten apropiat.

Iar eu, îndreptându-mă spre fereastră, i-am răspuns:

— Am căpătat prin tata puterea de a vedea dincolo.

Iar pe nesimțite, se dezvelea ceva în cer, prin care deslușeam începutul unui spațiu fără nume, perceput nu prin simțuri, ci printr-un ochi al sufletului.

20–21 februarie 1976

Deschideam ușa și îl vedeam pe tata ieșindu-mi înainte.

— Am venit acasă, spunea, m-am întors.

— Bine, dar mama te caută la cimitir, i-am răspuns. Ar trebui să mă duc să o chem înapoi.

¹ *Corabia timpului*, carte pe care i-am dedicat-o tatălui meu, încă nefinalizată atunci, avea să apară în toamna anului 1976, la Ed. Ion Creangă.

Într-o clipă, eram deja acolo, alergând printre morminte. Mama stătea în dreptul cavoului cu porțile larg date în lături.

— Hai acasă, am strigat. Tata s-a întors!

Iar el ședea pe marginea mormântului și ne privea pe amândouă.

2-3 martie 1976

Eram în cimitir, noaptea, și toate mormintele emanau lumină. Ardeau pretutindeni lumânări și, neconținut, pe alei veneau cărucioare cu cei muriți de curând. Alături, tata îmi șoptea:

— Nu te uita într-acolo, la cei care vin, mai bine ascultă cântările care umplu întunericul.

Era o muzică mai presus de sunet și ce spunea era dincolo de cuvinte.

— Niciodată nu vei rămâne singură, întotdeauna voi trimite pe cineva lângă tine, mi-a făgăduit atunci.

6-7 martie 1976

Ajungeam într-o livadă, iarna, și pe zăpada ca aurul căzuse o ramură, iar mai apoi, acolo se prăbușise un cal negru, iar la urmă, doi oameni rămăseseră parcă sfârșiți, pe jos. Dar în auzul meu se strecurase o voce care spunea: „Nimic nu cade, ci se trece”.

Într-adevăr, creanga zvâcni, unduindu-se în aer, calul cel negru, lunecat pe zăpadă, se scutură sărind în picioare, iar cei doi oameni în alb se ridicară de la pământ, spunând:

— Noi continuăm în infinit.

Și, chiar atunci, am simțit că luna de deasupra mea era Buni, iar soarele de pe umerii mei era tata.

Aprilie 1976

M-am revăzut, în somn, în curtea casei de demult. Pe umăr, mi-a sărit pisica neagră din copilărie și apropierea ei m-a nfiorat. Era pe la amiază, vara, și chiar atunci, pe poartă, a intrat tata. Am alergat spre el, spunându-i cu durere:

— Ce rar te-ntorci la noi, de la o vreme...

El m-a privit cu duioșie și a murmurat:

— Eu sunt aici întotdeauna, tu ești cea care pregeți să mai vii.

16-17 aprilie 1976

Buni venea spre mine, mergând repede, dar în același timp poticnindu-se. Mă temeam să nu cadă, dar s-a oprit la un moment dat și s-a rezemat de o balustradă. De jos, mă uitam la chipul ei trist, așa cum îl știam dintotdeauna, însă încă tânăr.

„Iată că timpul s-a oprit acum pentru noi două”.

Încercam din răspuțeri să-i fixez fața și silueta într-o permanență anume, ca să o feresc de schimbările și de

desfigurarea care aveau să urmeze, dacă timpul și-ar fi reluat, după acea secundă, curgerea. Și ce n-aș fi dat să nu mă mai întorc în trecutul unui viitor pe care deja îl trăisem!

1-2 mai 1976

Se făcea că tata îmi spunea:

— Oriunde voi fi eu, acolo va fi și casa ta.

Atunci s-a apropiat de noi și mama și ne-am pomenit toți trei într-o barcă, pe un ocean dureros de albastru, din care răsăreau în depărtare munții acoperiți de zăpadă, iar pe insula la care ajungeam la sfârșit se petreceau laolaltă toate anotimpurile.

17-18 mai 1976

Tata ședea pe marginea patului, îmbrăcat gata de plecare, iar eu, pe un scaun, în fața lui, încercam să-i citesc ultima poezie pe care o scrisesem pentru el, însă foile erau atât de mâzgălite, încât nu puteam descifra nimic. Cu mare greutate am izbutit să citesc primul vers, care nu era întocmai: *Care din noi a înviat?*

Am sărit peste mai multe rânduri, până la: *Să fug în somn? Dar cum?*

— Sunt vrăjită să nu îți pot citi ce-am scris, am strigat, ridicându-mi cu jale privirea.

Numai că el o cunoștea mai dinainte și-n zâmbet îi creștea o lumină.

25–26 iunie 1976

Eram bolnavă de neliniște pentru mama, iar pe tata nu-l mai puteam plânge, atât de rece și de trist îmi era sufletul. Atunci, l-am văzut deodată, în fotoliul vișiniu, cum ședea îngândurat.

- Ai putea să mă ierți? m-a rugat după un timp.
- De ce? Cu nimic n-ai greșit, m-am uimit.
- Te rog, spune cu voce tare *te iert*, a rostit înfrigurat.
- Te iert, am repetat.

S-a luminat la față și abia atunci am înțeles că îmi ceruse să îl iert fiindcă murise.

Mai înainte însă de a mă ruga să-l iert, mi-aduc aminte că, stând în spatele meu, mă lua de umeri și îmi îndrepta privirile spre cărțile pe care nu le scrisesem încă.

August 1976

Suiam cu Buni, seara, pe un deal¹ și ea era mai tânără decât mine, cu mulți ani. Ajungând în vârf, ne-am întâlnit cu ea și cu soțul ei, tineri. Dar cea care mă însoțise până acolo

¹ Am avut acest vis în vara anului 1976, la Călimănești, locul în care bunica mea își petrecea vacanțele în adolescență cu părinții ei, iar mai târziu, tot acolo, o ceruse în căsătorie Ion Pillat.